

Kristian Hald: *Personnavne i Danmark II. Middelalderen*. (Dansk historisk fællesforenings håndbøger, 1974). 116 s.

Kristendommens indførelse fik stor betydning for personnavneskikken i Danmark. Allerede flere af Sven Estridsøns sønner havde kristne navne som Bent og Niels, og i løbet af senmiddelalderen fortrængtes de oldnordiske navne næsten helt til fordel for navne fra både Gamle og Nye Testamente og helgennavne: Abel, Absalon, Johannes, Peter, Michael, Andreas, Clemens, Laurentius *etc. etc.* For så vidt angår disse navne er der ikke megen tvivl om arten af den påvirkning, der skaffede dem indpas eller om deres betydning som historiske kilder. De repræsenterer en form for kulturel indflydelse. Det bliver vanskeligere, når vi kommer til de slaviske, angelsaksiske, skotske, frisiske eller franske personnavne, for hvis forekomst i Danmark der også gøres rede. I nogle tilfælde må de antages at tilhøre personer af udenlandsk herkomst, som f. eks. engelske møntmestre og gejstlige, men i de fleste tilfælde er det umuligt at afgøre bærerens nationalitet, og der er sjældent mulighed for at afgøre, hvilken udbredelse enkelte navne havde. Det indebærer større kildekritiske problemer ved deres benyttelse.

I det hele taget er det måske ikke for tidligt, at benyttelsen af navnestoffet som grundlag for historiske teorier tages grundigt op. Hald anfører forekomsten af 2-3 irske personnavne i sydslesvigske stednavne og tilskriver dem en antagen forbindelse mellem Hedeby og den keltiske verden i Vikingetiden. At en sådan forbindelse har eksisteret lader sig af andre grunde antage, og den er derfor muligvis en plausibel forklaring på de

irske personnavnes forekomst i Sydslesvig et par århundreder senere. Hedeby's forbindelser har imidlertid ikke ført til forekomsten af hverken norske, russiske eller arabiske personnavnes udbredelse i Sydslesvig; sammenhængen kan være en ganske anden. Man ville derfor bygge på kildekritisk set overordentlig gyldende grund, hvis man alene på grundlag af disse irske personnavne antog en forbindelse mellem Sydslesvig og Irland på et tidligere tidspunkt, og man må sætte et spørgsmålstegn ved tolkningen af stednavne som Skottrup ved Helsingør som vidnesbyrd om en skotsk indvandring, selv om skotske personnavne også forekommer, og man må påny rejse spørgsmålet hvilket vidnesbyrd de slaviske personnavne bærer på. Dette spørgsmål hænger stærkt sammen med tolkningen af stednavnene, og det er jo ofte som led heri personnavnene har interesse for historikeren. For eksempel, hvilke slaviske stednavne skyldes indvandring af en slavisk befolkning, og hvilke skyldes, at personer af slavisk herkomst fik overladt gods på Falster og Lolland? Kongehuset havde nære forbindelser syd for Østersøen, og kredsen omkring kongen talte adskillige slaver. Grimmelstrup på Falster indeholder det slaviske personnavn *Gnemær*, ikke fordi Gnemær anlagde denne udflytterbebyggelse i sin egenskab af fattig, men energisk pioner, men fordi han ejede det meste af den c. 1250. Da hed den Kietilstorp. Er Skotterup anlagt af skotter, eller har en skotte på et tidspunkt besiddet den? – Er Englerup nødvendigvis anlagt af engelske trælle?

Disse og andre spørgsmål om sproglige kilders historiske tilordningsmuligheder omgås onomaster of-

te med ubegrundet tillid. Men lad det ikke skjule, at denne oversigt er et nyttigt og bekvemt hjælpemiddel, som professor Hald ingenlunde skal have utak for.

Niels Lund

Henry Morton: *St. Croix – St. Thomas – St. John. Skitsebog og dagbog fra Dansk Vestindien 1843–44*. Dansk Vestindisk Selskab, 1975). 184 s.

En nordamerikansk præst, Henry Morton, besøgte 1843–44 De vestindiske Øer. Han havde kunstnerisk talent og benyttede besøget til at tegne og male i akvarel en række lokaliteter samt situationer fra livet på øerne; han skrev også et mindre antal dagbogsoptegninger. Alt dette har hidtil ikke været offentliggjort, tilmed har det ligget spredt flere steder; nu er det samlet i denne statelige bog i tværfolio.

Bogen, der er med dansk-engelsk paralleltekst, indledes med en præsentation af Henry Morton (forfatteren Florence Lewisohn) og med et stykke om andre topografiske kunstnere i Dansk Vestindien (museumsdirektør, dr. Henning Henningsen). Efter dette følger Mortons billeder, der er det væsentlige; de giver på en række punkter, navnlig bygningshistorisk, en række enkeltheder og topografiske detaljer, som ellers ikke er kendt. Selv om bogen som helhed ikke tilføjer os egentlig ny viden, vil den være af interesse for de mange, der blot fængsles af at læse om øerne, og illustrationerne vil uden tvivl komme til nytte i fremtidige kolonihistoriske arbejder.

Vagn Dybdahl

Ole Kiilerich: *Politikeren Estrup og hans konge*. (Gyldendal, 1975). 147 s.

En ironisk skæbne har sørget for, at J. B. S. Estrup, der engang skrev til Frederik Barfod: »... næst efter mit principale Ønske: – slet ikke at omtales – kommer det subsidiaire: at omtales saa lidet som muligt...«, ikke blot levede en stor del af sin tilværelse med offentlighedens skarpe søgelys på sig, men også nu mange år efter sin død stadig er genstand for offentlig omtale og debat. Deri er intet mærkeligt – Estrups kontroversielle rolle i forfatningskampen gør det indlysende, at det må være sådan.

Denne rolle er måske også en del af forklaringen på, hvorfor det har været Estrups kranke skæbne at udgøre dansk historieskrivnings parallel til engelsk forsknings behandling af den sidste York-konge, Richard III: enten at være den inkarnerede nedrigheid og det personificerede magtstræb eller at symbolisere den ufejlbarlige, vidtskuende heltefigur – i begge tilfælde helt uden de nuancerede karaktertræk, der giver personen liv og gør den troværdig.

Den Estrup, vi kender gennem historieskrivningen, kan med megen ret siges at være resultatet af en langstrakt rettergang med den radikale historikertradition i aktoratet og en række amatørhistorikere af konservativ observans i defensoratet.

På grund af den radikale historikerskoles hidtidige gennemslagskraft i fagkredse er aktoratets synspunkter nok mest dominerende her. Mest prægnant og talentfuldt finder disse synspunkter vel udtryk i Erik Arups bog om Viggo Hørup fra 1941, hvori Estrup fremstilles som en magtglad stivnakke, hvis adfærd kun kan forstås, om man akcepterer forudsæt-